ಕೆಳದಿ ಗುಂಡಾಜೋಯಿಸ್*

ಇಟಲಿಯ ಪುರಾತತ್ವ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ ಕೆಳದಿ ಇತಿಹಾಸದ ಚಾರಿತ್ರಿಕ ದಾಖಲೆಗಳು

ಕ್ರಿ.ಶ. ೧೫೧೪ರಿಂದ ೧೫೪೬ರವರೆಗೆ ಕೆಳದಿಯನ್ನಾಳಿದ ಸದಾಶಿವನಾಯಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಇಕ್ಕೇರಿಯು ರಾಜ್ಯದ ದ್ವಿತೀಯ ರಾಜಧಾನಿಯಾಯಿತು. ಈತನ ಅನಂತರ ದೊಡ್ಡ ಸಂಕಣ್ಣನಿಂದ ೧೬೪೫ರ ವೀರಭದ್ರ ನಾಯಕನವರೆಗೆ ಇಕ್ಕೇರಿಯಿಂದಲೇ ಆಡಳಿತವು ಜರುಗಿತು. ೧೫೮೬ರಿಂದ ೧೬೨೯ರವರೆಗೆ ಆಳಿದ ಹಿರಿಯ ವೆಂಕಟಪ್ಪನಾಯಕನ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವು ಉನ್ನತ ಸ್ಥಿತಿಯನ್ನು ಕಂಡಿತು. ಪೋರ್ಚುಗೀಸರೇ ಮುಂತಾದ ವಿದೇಶೀಯರೊಂದಿಗೆ ವ್ಯಾಪಾರೋದ್ಯಮದಲ್ಲಿ ಕೆಳದಿಯು ಉಚ್ಛ್ರಾಯ ಸ್ಥಿತಿಗೇರಿತು. ೬-೧೧-೧೬೨೩ರಂದು ಪೋರ್ಚುಗೀಸ್ ನಿಯೋಗವೊಂದು ರಾಜಧಾನಿಯಲ್ಲಿ ಹಿರಿಯ ವೆಂಕಟಪ್ಪ ನಾಯಕನನ್ನು ಭೇಟಿಯಾಯಿತು. ಈ ನಿಯೋಗದಲ್ಲಿ ಇಟಾಲಿಯನ್ ಪ್ರವಾಸಿ ಪಿಯತ್ರೋ ಡೆಲ್ಲ ವಲ್ಲೆಯೂ ಪ್ರಮುಖ ಪಾತ್ರ ವಹಿಸಿದನು. ಕೆಳದಿ ರಾಜಧಾನಿಯ ಘಟನಾವಳಿಗಳನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಡೆಲ್ಲವಲ್ಲೆಯು ಯಥಾವತ್ತಾಗಿ ಚಿತ್ರಿಸಿ ಪ್ರವಾಸಿ ಕಥನವನ್ನು ರಚಿಸಿದ್ದು ಕುತೂಹಲಕರ ಅಂಶಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದೆ.

ಡೆಲ್ಲವಲ್ಲೆಯ ಪ್ರವಾಸೀ ಕಥನ : ಪಿಯತ್ರೋ ಡೆಲ್ಲವಲ್ಲೆಯ ಪ್ರವಾಸೀ ಕಥನ ನೇಪಲ್ಸಿನಲ್ಲಿದ್ದ ಸ್ಕಿಪಾನೋ ಎಂಬ ಪ್ರಾಧ್ಯಾಪಕನಿಗೆ ಬರೆದ ಪತ್ರಗಳ ರೂಪದಲ್ಲಿವೆ. ಕಣ್ಣಿಗೆ ಗೋಚರವಾದದ್ದನ್ನೆಲ್ಲಾ ಬಹು ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಅರಿತು ಚಾಚೂ ತಪ್ಪದೆ ಸ್ಮರಣೆಗೆ ತಂದುಕೊಂಡು ಬರೆದಿರುವುದು ಗಮನಾರ್ಹವಾದುದು. ಈತನಿಗೆ ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ಭಾಷೆಗಳು ಅದರಲ್ಲಿಯೂ ತುರ್ಕಿ, ಪರ್ಷಿಯನ್ ಮತ್ತು ಅರೇಬಿಯನ್ ಭಾಷೆಗಳು ಚೆನ್ನಾಗಿ ಬರುತ್ತಿದ್ದುದು ಬಹಳ ಅನುಕೂಲವಾಯಿತು. ಡೆಲ್ಲವಲ್ಲೆಗೆ ಗ್ರೀಕ್ ಮತ್ತು ಲ್ಯಾಟಿನ್ ಸಾಹಿತ್ಯದ ಪರಿಚಯವೂ ಇತ್ತೆಂದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಗಿಬ್ಬನ್ (Gibbon ೧೭೩೭-೯೪) ಎಂಬ ಇತಿಹಾಸಕಾರನು ಪಿಯತ್ರೋನ ಪರ್ಷಿಯಾ ಪ್ರವಾಸವನ್ನು ಕುರಿತು "ಈತನಿಗಿಂತ ಚೆನ್ನಾಗಿ ಪರ್ಷಿಯ ದೇಶವನ್ನು ವರ್ಣಿಸಿದವನು ಬೇರೊಬ್ಬನಿಲ್ಲ" ಎಂದಿರುವನು. ಸೌದೆ (Sauthey 1774–1843)ಯೂ ಈತನನ್ನು ಅತ್ಯುತ್ತಮವಾದ ಪ್ರವಾಸಿಯೆಂದು ಶ್ಲಾಘಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಇಂಡಿಯಾಕ್ಕೆ ಹೋದ ಪ್ರವಾಸಿಗಳಲ್ಲಿ ಪಿಯಾತ್ರೋನಷ್ಟು ಸೊಗಸಾಗಿ ಜಾಣ್ಮೆ ಹಾಗೂ ನಿಖರತೆ ಮತ್ತು ವಿಸ್ತರಣೆಯಲ್ಲಿ ವರ್ಣಿಸಿದವರಿಲ್ಲವೆಂದು ಸರ್ ಹೆನ್ರಿಯೂಲ್ ಪ್ರಶಂಸಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಡೆಲ್ಲವಲ್ಲೆಯು ತುರ್ಕಿ, ಪರ್ಷಿಯಾ ಮತ್ತು ಇಂಡಿಯಾ ಎಂದು ಮೂರು ವಿಭಾಗಗಳಾಗಿ ತನ್ನ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನವನ್ನು ವಿಂಗಡಿಸಿದ. ಇಂಡಿಯಾ ಪ್ರವಾಸಿ ಕಥನವು ಪಿಯತ್ರೋ ಇಂಡಿಯಾದಿಂದ ಬರೆದ ಎಂಟು ಪತ್ರಗಳಲ್ಲಿ ಸೇರಿಕೊಂಡಿದೆ. ಈ ಎಂಟು ಪತ್ರಗಳನ್ನು ಬರೆದ ಸ್ಥಳ ಮತ್ತು ದಿನಾಂಕಗಳು ಈ ರೀತಿ ಇವೆ.

* ಕೆಳದಿ, ಸಾಗರ ತಾಲೂಕು

೧ನೆಯ ಪತ್ರ ಸೂರತ್ತಿನಿಂದ	೨೨-೩-೧೬೨೩
೨ನೆಯ ಪತ್ರ ಗೋವೆಯಿಂದ	೨೭-೪-೧೬೨೩
೩ನೆಯ ಪತ್ರ ಗೋವೆಯಿಂದ	೧೦-೧೦-೧೬೨೩
೪ನೆಯ ಪತ್ರ ಹೊನ್ನಾವರದಿಂದ	೩೦-೧೦-೧೬೨೩
೫ನೆಯ ಪತ್ರ ಕೆಳದಿ ರಾಜಧಾನಿ ಇಕ್ಕೇರಿಯಿಂದ	೨೨-೧೧-೧೬೨೩
೬ನೆಯ ಪತ್ರ ಮಂಗಳೂರಿನಿಂದ	೯-೧೨-೧೬೨೩
೭ನೆಯ ಪತ್ರ ಗೋವೆಯಿಂದ	೩೧-೧-೧೬೨೪
೮ನೆಯ ಪತ್ರ ಗೋವೆಯಿಂದ	೪-೯-೧೬೨೪

ಪ್ರಿಯತ್ರೋ ಬದುಕಿದಾಗ ಪ್ರಕಟವಾದುದು ಪರ್ಷಿಯಾ ಪ್ರವಾಸ ಕಥನ ಮಾತ್ರ. ಉಳಿದೆರಡು ಭಾಗಗಳು ಆತನ ಮರಣಾನಂತರ ಅವನ ಮಕ್ಕಳು ವಹಿಸಿದ ಆಸಕ್ತಿಯ ಕಾರಣವಾಗಿ ಪ್ರಕಟಗೊಂಡವು. ೧೬೫೦–೫೮ರಲ್ಲಿ ಇಟಾಲಿಯನ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟವಾದ ಡೆಲ್ಲವೆಲ್ಲೆಯ "ವಿಯಜ್ಜಿ" *೧೬೬೨–೬೪ರಲ್ಲಿ ಫ್ರೆಂಚ್ ಭಾಷೆಗೂ ೧೬೬೪–೬೫ರಲ್ಲಿ ಡಚ್ ಭಾಷೆಗೂ ಮತ್ತು ೧೬೭೪ ರಲ್ಲಿ ಜರ್ಮನ್ ಭಾಷೆಗೂ ಅನುವಾದಗೊಂಡಿತು. ಇಂಗ್ಲೀಷ್ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ೧೬೬೪ರಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಯಾಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಪ್ರವಾಸಿ ಕಥನ ಪ್ರಕಟವಾಯಿತು. ೧೮೯೨ ರಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಯಾಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ "ವಿಯಜ್ಜಿ" (Travelogues Account) ಯನ್ನು ಹಕ್ಲೂಯತ್ ಸೊಸೈಟಿ ಎರಡು ಸಂಪುಟದಲ್ಲಿ ಪ್ರಕಟಿಸಿತು.

ಪಿಯತ್ರೋ ಡೆಲ್ಲ ವಲ್ಲೆ

ಪಿಯತ್ರೋ ಡೆಲ್ಲ ವಲ್ಲೆ ೧೫೮೬ರ ಏಪ್ರಿಲ್‌ನಲ್ಲಿ ರೋಮ್‌ನಲ್ಲಿ ಜನಿಸಿದನೆಂದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈತನ **ತಂದೆ** ಪೊಂಪಿಯೋ ಡೆಲ್ಲ ವಲ್ಲೆ ; ತಾಯಿ ಜೊವನ್ನಿ **ಆಲ್ಬೆರಿಸಿ.** ರೋಮ್‌ನಲ್ಲಿ ಹೆಸರಾಂತ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ಸೇರಿದವನೆಂದೂ, ಈ ವಂಶೀಕರು ಕಾರ್ಡಿನಲ್ ಆಗಿದ್ದರೆಂದೂ **ತಿಳಿದು**ಬರುತ್ತದೆ. ರೋಮ್‌ನ ಉಮೋರಿಸ್ತಿಯ ಅಕಾಡೆಮಿ (Academy of Umoristie) ಯಲ್ಲಿ ಈತನು ಸದಸ್ಯನಾಗಿದ್ದನು.

ಪೋಪರಿಗೂ ವೆನೀಸಿಯನರಿಗೂ ಉಂಟಾದ ಘರ್ಷಣೆಯ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಪಿಯತ್ರೋ ಸೈನ್ಯಕ್ಕೆ ಸೇರಿದನು. ಈತನು ಬೆಯತ್ರೀಚೆ ಬೊರಾಚ್ಛ (Beatrice Boraccio) ಳನ್ನು ಪ್ರೇಮಿಸಿ ವಿಫಲನಾದನು. ಇವನಿಗೆ ಪೆಲ್ಲೆಗ್ರಿನೋ (Pelligrino) ಎಂಬ ಹೆಸರಿದ್ದಿತು. ಈತನ ಸ್ನೇಹಿತ ಸಿನೋರ್ ಮಾರಿಯೋ ಸ್ಕಿಪಾನೋ (Synor Mario Schipano) ವಿನ ಸಲಹೆಯಂತೆ ೧೬–೪–೧೬೧೪ ರಲ್ಲಿ ಪೌರ್ವಾತ್ಯ ದೇಶಗಳ ಪ್ರವಾಸ ಕೈಗೊಂಡು ವೆನಿಸಿನಿಂದ ಹಡಗಿನಲ್ಲಿ ಹೊರಟು ಕಾಂಸ್ಟಾಂಟಿನೋಪಲ್ಲಿಗೆ ಹೋದನು. ೧೬೧೫ರ ಸೆಪ್ಟಂಬರ್‌ವರೆಗೂ ಅಲ್ಲಿದ್ದು, ಅಲ್ಲಿಂದ ಏಷ್ಯಾಮೈನರ್ ಈಜಿಪ್ಟ್, ಮೌಂಟ್ ಸಿನಾಯ್ (Mount Sinai) ಪ್ಯಾಲೆಸ್ಟೈನ್, ಜೆರೂಸಲೆಂ, ದಮಾಸ್ಕಸ್, ಆಲೆಪ್ಪೊ, ಬಾಗ್ದಾದ್, ಬೇಬಿಲೋನಿಯಾಗಳಿಗೆ ಭೇಟಿಯಿತ್ತು, ಬಾಗ್ದಾದ್‌ನಲ್ಲಿ ಮಾನ್ನೈ ಜಿಯೊರಿಡಾ (Mannai Giorida) ಎಂಬ ನೆಸ್ಟೋರಿಯನ್ ಕ್ರೈಸ್ತಳನ್ನು (Nestorian Cristain) ವಿವಾಹವಾದನು.

ಪರ್ಷಿಯಾ ಮತ್ತು ತುರ್ಕಿಯ ಯುದ್ಧದ ನಂತರ ಡೆಲ್ಲವೆಲ್ಲೆಯು ಪತ್ನಿಯೊಡಗೂಡಿ ೧–೧೦–೧೬೨೧ ರಂದು ಪೆರ್ಸೆ ಪೋಲಿಸ್ (Perse polis) ಮತ್ತು ಷಿರಾಜ್‌ನಗರಗಳ ಅವಶೇಷಗಳನ್ನು ವೀಕ್ಷಿಸಿದನು, ೩೦–೧೨–೧೬೨೨ ರಂದು ಮುದ್ದಿನ ಮಡದಿ ಮಾನ್ನೈ ಹೋರ್ಮ್ರಸ್ ಬಳಿ ತುಂಬಿದ ಹೆರಿಗೆಯ ಕಾರಣ ಕಾಲವಾದಳು. ಪತ್ನಿಯ ಪಾರ್ಥಿವ ಶರೀರವನ್ನು ಸ್ವದೇಶದಲ್ಲಿಯೇ ಸಮಾಧಿ ಮಾಡುವ ಉದ್ದೇಶದಿಂದ ಅದಕ್ಕೆ ಸುಗಂಧ ದ್ರವ್ಯ ಲೇಪಿಸಿ ಒಂದು ಪೆಟ್ಟಿಗೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿ

*Viaggi > Viaggio ಪ್ರವಾಸಕಥನ ; ಇಟಲಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ಹಸ್ತ ಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿರುವುದು

ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ತೆಗೆದುಕೊಂಡು ಹೊರಟನು. ಸತ್ತ ಮಡದಿಯ ಆಶ್ರಯದಲ್ಲಿದ್ದ ಮಾರಿಯಾ ತಿನಾತಿನ್ ದಿ ಜೀಬಾ (Maria Tinatin diziba) ಎಂಬ ಜಾರ್ಜಿಯನ್ ಯುವತಿಯನ್ನು ಜೊತೆಯಲ್ಲಿರಿಸಿಕೊಂಡು ಹೊರಟನು, ಆಗ ಇಟಲಿಗೆ ಹಿಂದಿರುಗಲು ಹಡಗಿನಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಯಾ ಸಮುದ್ರ ತೀರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ದಕ್ಷಿಣಕ್ಕೆ ಸಮುದ್ರಯಾನ ಮಾಡಿ, ಗುಡ್ ಹೋಪ್ ಭೂಶಿರ ಬಳಸಿಕೊಂಡು ಹೋಗಬೇಕಾಗಿತ್ತು. ಈ ಕಾರಣದಿಂದ ಹೆಂಡತಿಯ ಶವ ಸಹಿತ ೧೬-೧೧-೧೬೨೩ ರಲ್ಲಿ ಇಂಡಿಯಾಕ್ಕೆ ಹಡಗಿನಲ್ಲಿ ಪಯಣಿಸಿದನು.

೧೦-೨-೧೬೨೩ ರಂದು ಹಡಗಿನಿಂದ ಸೂರತ್ತಿನಲ್ಲಿಳಿದು ಅಲ್ಲಿಂದ ಹೊರಟು ಗೋವಾ, ಹೊನ್ನಾವರ, ಇಕ್ಕೇರಿ, ಬಾರ್ಸೆಲೋರ್ (ಬಸರೂರು), ಮಂಗಳೂರು, ಉಲ್ಲಾಳ, ಮನೇಲಿ, ಕ್ಯಾಲಿಕಟ್ಟಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅನಂತರ ಗೋವಾಕ್ಕೆ ಮರಳಿದನು. ೧೬-೧೧-೧೬೨೪ ರಲ್ಲಿ ಹಡಗಿನಲ್ಲಿ ಮಸ್ಕತ್, ಕಾರವನ್, ಅಲೆಪ್ಪೊ, ಸೈಪ್ರಸ್, ಮಾಲ್ಟಾ, ಮತ್ತು ಸಿಸಿಲಿಗಳ ಮುಖಾಂತರ ೫-೨-೧೬೨೬ ರಂದು ನೇಪಲ್ಸನ್ನು ತಲುಪಿ ೨೮-೩-೧೬೨೬ ರಂದು ರೋಮ್ ತಲುಪಿದನು. ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ತಂದಿದ್ದ ಮಡದಿಯ ಶವವನ್ನು ತನ್ನ ಮನೆತನಕ್ಕೆ ವಿಾಸಲಾದ ಚರ್ಚ್ ಆವರಣದಲ್ಲಿ ಸಮಾಧಿ ಮಾಡಿ, ತನ್ನ ಆಸೆಯನ್ನು ಕೈಗೂಡಿಸಿಕೊಂಡನು. ಹಾಗೆಯೇ ತನ್ನೊಂದಿಗೆ ವಿಪುಲ ಪ್ರವಾಸಿ ಕಥನವಲ್ಲದೆ ಅಪೂರ್ವ ವಸ್ತು ಸಾಮಗ್ರಿಗಳನ್ನೂ ಇಟಲಿಯಲ್ಲಿರುವ ಪುರಾತತ್ವ ವಸ್ತು ಸಂಗ್ರಹಾಲಯದಲ್ಲಿ ಶೇಖರಿಸಿದನು. ಇಟಲಿಯ "ತ್ರಿಯೇಸ್ತೆ"ದಲ್ಲಿರುವ ಪಿಯತ್ರೋವಿನ ಸಂಗ್ರಹಗಳನ್ನು ಈಗಲೂ ಕಾಣಬಹುದು.

ಇಕ್ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಡೆಲ್ಲವಲ್ಲೆ ಕಂಡ ಸತೀಸಹಗಮನ

ಪಿಯತ್ರೋ ಡೆಲ್ಲವಲ್ಲೆಯು ಕೆಳದಿ ರಾಜಧಾನಿ ಇಕ್ಕೇರಿಯಲ್ಲಿ ಅಡ್ಡಾಡುತ್ತಿದ್ದಾಗ ತಾನು ಕಣ್ಣಾರೆ ಕಂಡು ಅನುಭವಿಸಿದ ಸತೀ ಸಹಗಮನವನ್ನು ಹೃದಯಂಗಮವಾಗಿ ವರ್ಣಿಸಿದ್ದಾನೆ. ಅವನ ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಕಂಡಂತೆಯೇ ಕನ್ನಡ ಭಾಷಾಂತರವೀರೀತಿ ಇದೆ.

ರಾತ್ರಿ ಹಿಂದಿರುಗುವಾಗ ಇಕ್ಕೇರಿ ನಗರದಲ್ಲಿ ಗಂಡನನ್ನು ಕಳೆದುಕೊಂಡ ಹೆಂಗಸೊಬ್ಬಳು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬೀಳಲು ಸಿದ್ಧತೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಕಂಡೆವು; ಇಂಡಿಯಾದ ಅನೇಕ ಹೆಂಗಸರು ಈ ಪದ್ಧತಿ ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆ. ಆಕೆ ಕುದುರೆಯ ಮೇಲೆ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ಮುಖ ಮುಚ್ಚಿಕೊಂಡಿರಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆಯ ಒಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಿಂಬೇಹಣ್ಣು, ಇನ್ನೊಂದು ಕೈಯಲ್ಲಿ ಕನ್ನಡಿ. ಅವು ಏತಕ್ಕೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಆಕೆ ಗೋಳೋ ಎಂದು ಅಳುತ್ತಾ ಕನ್ನಡಿಯಲ್ಲಿ ನೋಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಇನ್ನೂ ಏನೇನೋ ಹಾಡು ಮತ್ತು ಮಾತು ಗೀತು ಸಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆದರೆ ಅವು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಪ್ರಪಂಚವನ್ನು ಬೀಳ್ಕೊಡುವ ಒಂದು ವಿಧದ ಮಾತುಗಳೆಂದು ಜನರು ಹೇಳಿದರು. ಅಂತೂ ಅವಳ ದುಃಖ ಹೇಳತೀರದು. ಭಾಷೆ ಗೊತ್ತಾಗದ ನಮಗೂ ಅವಳ ದುಃಖದ ಮಾತು ಕೇಳಿ ಕನಿಕರವಾಗುತ್ತಿತ್ತು. ಆಕೆಯನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸಿ ಅನೇಕ ಜನ ಹೆಂಗಸರೂ ಗಂಡಸರೂ ನಡೆದುಕೊಂಡು ಹೋಗುತ್ತಿದ್ದರು. ಬಹುಶಃ ಅವರು ಆಕೆಯ ಸಂಬಂಧಿಗಳಿರಬೇಕು. ಆಕೆಯ ಮೇಲೆ ದೊಡ್ಡದೊಂದು ಛತ್ರಿ ಹಿಡಿದಿದ್ದರು. ಛತ್ರಿ ಹಿಡಿಸಿಕೊಳ್ಳುವುದು ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ದೊಡ್ಡ ಮನುಷ್ಯರ ಲಕ್ಷಣ. ಆಕೆಯ ಮುಂದೆ ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು (drums) ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಆ ವಾದ್ಯಗಳ ಗತ್ತಿಗೆ ತಕ್ಕಂತೆ ಹೆಂಗಸು ದನಿ ಕೊಟ್ಟು ದುಃಖದ ಹಾಡು ಹಾಡುತ್ತಿದ್ದಳು. ಆದರೆ ಆಕೆಯ ದನಿಯಲ್ಲಿ ಉದ್ವೇಗವಿರಲಿಲ್ಲ. ಶಾಂತಚಿತ್ತಳಾಗಿ, ಕಣ್ಣಲ್ಲಿ ನೀರಿಲ್ಲದೆ ತನ್ನ ಗತಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ತನ್ನ ಸತ್ತ ಗಂಡನ ಬಗ್ಗೆ ಆಕೆ ಯೋಚಿಸುತ್ತಿರುವಂತೆ ಕಂಡಳು. ಈ ಸತಿಪದ್ಧತಿ ಬಹಳ ಕ್ರೂರ ಹಾಗೂ ಅನಾಗರಿಕವಾದದ್ದು ನಿಜ. ಆದರೆ ಹೆಂಗಸರ ಈ ಪಾತಿವ್ರತ್ಯ ಹಾಗೂ ಸತೀತ್ವ ಬಹಳ ಮೆಚ್ಚತಕ್ಕದ್ದು. ಈ ರೀತಿ ನಗರದೊಳಗೆ ಎಷ್ಟು ದಿನಗಳು ಮೆರವಣಿಗೆ ಮಾಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ನನಗೆ ಗೊತ್ತಾಗಲಿಲ್ಲ. ಅನಂತರ ಒಂದು ದಿನ ಊರ ಹೊರಗಡೆ ಚಿತೆಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ತನ್ನ

ಪ್ರಾಣ ಸಮರ್ಪಣೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾಳೆಂದು ಗೊತ್ತಾಯಿತು. ಯಾವತ್ತು ಇದು ನಡೆಯುವುದೆಂದು ಗೊತ್ತಾದರೆ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಹೋಗಿ ಅಲ್ಲಿ ಇದ್ದು ಆಕೆಯ ಅಮರ ಪ್ರೇಮಕ್ಕೆ ನನ್ನ ಗೌರವವನ್ನು ಅರ್ಪಿಸಿ ಬರುವೆ.

* * * *

ನವೆಂಬರ್ ೧೬ನೆಯ ತಾರೀಕು ಬೆಂಕಿಯಲ್ಲಿ ಬಿದ್ದು ಸಾಯುವಳೆಂದು ಹೇಳಿದ ಹೆಂಗಸನ್ನು ಹೋಗಿ ನೋಡಿದೆ. ಆಕೆ ಅಂಗಳದಲ್ಲಿ ಕುಳಿತಿದ್ದಳು. ವಾದ್ಯಗಳನ್ನು ಬಾರಿಸುತ್ತಿದ್ದರು. ಅಪ್ಪಟ ಬಿಳಿ ಬಟ್ಟೆ ತೊಟ್ಟಿದ್ದಳು. ಚಿನ್ನದ ಆಭರಣ ಧರಿಸಿದ್ದಳು. ತಲೆಯ ತುಂಬ ಹೂ ಮುಡಿದಿದ್ದಳು. ನೋಡಲು ಅವು ಕಿರಣದಂತೆ ಕಾಣುತ್ತಿದ್ದವು. ಒಟ್ಟಿನಲ್ಲಿ ಆಕೆ ಮದುವೆಯ ಹೆಣ್ಣಿನಂತೆ ಇದ್ದಳು. ಕೈಯಲ್ಲಿ ನಿಂಬೆಹಣ್ಣು ಹಿಡಿದಿದ್ದಳು. ಮದುವೆಯ ಹೆಣ್ಣು ಎಷ್ಟು ಸಂತಸದಲ್ಲಿರಬಹುದೋ ಅಷ್ಟು ಹರ್ಷದಿಂದಿದ್ದಳು. ಆಕೆ ಗೆಳತಿಯರೊಂದಿಗೆ ನಗುತ್ತ ಸರಸ ಸಲ್ಲಾಪದಲ್ಲಿ ತೊಡಗಿದ್ದಳು.

ಅಲ್ಲಿ ನಿಂತಿದ್ದ ನನ್ನನ್ನು ಕಂಡ ಆಕೆ ಮತ್ತು ಆಕೆಯ ಅಕ್ಕ ಪಕ್ಕದವರು ನಾನೊಬ್ಬ ಪರದೇಶಿ ಎಂದು ಭಾವಿಸಿದ್ದರು. ನನ್ನ ಬಳಿಗೆ ಬಂದು ಕೆಲವರು ಮಾತನಾಡಿದರು. ನನ್ನ ದುಭಾಷಿಯ ಮೂಲಕ ನಾನವರಿಗೆ "ನಾನೊಬ್ಬ ಪರದೇಶಿ. ನನ್ನ ದೇಶ ಇಲ್ಲಿಂದ ಬಹಳ ದೂರ, ಇಂಡಿಯಾದಲ್ಲಿ ಗಂಡ ಸತ್ತಾಗ ಹೆಂಡತಿಯರು ಸತಿಯನ್ನು ಆಚರಿಸುತ್ತಾರೆಂದು ಕೇಳಿದ್ದೆ. ಈಗ ಅದನ್ನು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿದೆ ಎಂದು ನನ್ನ ದೇಶದವರಿಗೆ ಹೇಳುತ್ತೇನೆ" ಎಂದು ಹೇಳಿದೆ.

ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ಅವರಿಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾಯಿತು. ಸತಿಯಾಗಲು ಸಿದ್ಧಳಾಗಿದ್ದ ಆಕೆಯೇ ಎದ್ದು ಬಂದು ನನ್ನೊಡನೆ ಮಾತನಾಡಿದಳು. ಬಹಳ ಹೊತ್ತು ನಾವಿಬ್ಬರೂ ಮಾತನಾಡಿದೆವು. ಆಕೆ ತನ್ನ ಹೆಸರು ಗಿಯಕ್ಕಮ (Giaccama) ಎಂದೂ, 'ತೆರ್ಲಿಂಗಾ' (Terlenga) ಜಾತಿಗೆ ಸೇರಿದವಳೆಂದೂ, ಮತ್ತು ಗಂಡ ದೋಣಿ ಬಾರಿಸುವ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತಿದ್ದನೆಂದೂ ಹೇಳಿದಳು. ಇದನ್ನು ಕೇಳಿ ನನಗೆ ಮತ್ತಷ್ಟು ಆಶ್ಚರ್ಯವಾಯಿತು. ಕೀಳು ವರ್ಗದ ಜನರಲ್ಲಿಯೂ ಎಂತಹ ಮಹಾತ್ಯಾಗ !

ಈಕೆಯ ಗಂಡ ಸತ್ತು ಹತ್ತೊಂಬತ್ತು ದಿನಗಳಾಗಿದ್ದವು. ಈಕೆಯಲ್ಲದೆ ಸತ್ತ ಗಂಡನಿಗೆ ಇಬ್ಬರು ಹಿರಿಯ ಹೆಂಡತಿಯರಿದ್ದರು. ಆ ಇಬ್ಬರು ಹೆಂಡತಿಯರೂ ನಾವು ಮಾತನಾಡುವಾಗ ಅಲ್ಲಿಗೆ ಬಂದಿದ್ದರು. ಹೆಚ್ಚು ಮಕ್ಕಳಿದ್ದ ಅವರು ಸಾಯಲುಇಷ್ಟಪಡಲಿಲ್ಲವಂತೆ. ಗಿಯಕ್ಕಮನಿಗೆ ಆರೇಳು ವರ್ಷದ ಒಂದು ಗಂಡು ಮಗು ಮತ್ತು ಒಂದು ಚಿಕ್ಕ ಹೆಣ್ಣು ಮಗು ಇದ್ದುವು. ಆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆಕೆ ತೋರಿಸಿದಳು. ಅಂಥ ಚಿಕ್ಕ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಬಿಟ್ಟು ತಾನು ತನ್ನ ಗಂಡನನ್ನು ಹಿಂಬಾಲಿಸುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದು ಹೇಳಿದಳು. "ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅನಾಥರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಿ ಸಾಯುವುದು ಬೇಡ" ಎಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದೆ. ಮಕ್ಕಳನ್ನು ತನ್ನ ಸೋದರಮಾವ ಕಾಪಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಾನೆಂದು ಆಕೆ ತಿಳಿಸಿದಳು. ಆ ಸೋದರಮಾವನೂ ಅಲ್ಲಿಯೇ ಇದ್ದು ತನ್ನ ಸೊಸೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವುದು ತನಗೆ ಬಹಳ ಸಂತೋಷವಾದ ವಿಚಾರವೆಂದು ಆತ ಖುಷಿಯಾಗಿ ಮಾತನಾಡಿದ. ತನ್ನ ಸೊಸೆಯ (ನಾದಿನಿಯ ?) ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಆಕೆಯ ವಾರಗಿತ್ತಿಯರೂ ನೋಡಿಕೊಳ್ಳುವರು ಎಂದಾತ ಹೇಳಿದ. ಮಕ್ಕಳೆಂದರೆ ಹೆಂಗಸಿಗೆ ಆಸೆಯಷ್ಟೆ. "ಆ ಮಕ್ಕಳನ್ನು ಅನಾಥರನ್ನಾಗಿ ಮಾಡಬೇಡಿ" ಎಂದು ಹೇಳಿ ನಾನು ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸು ತಿರುಗಿಸಲು ಪ್ರಯತ್ನಪಟ್ಟೆ, ಆದರೆ ನಾನು ಹೇಳಿದ್ದೆಲ್ಲ ವ್ಯರ್ಥವಾಯಿತು. ಸಾವೆಂದರೆ ಸಾಸಿವೆ ಕಾಳಿಗಿಂತ ಕಡೆ ಎನ್ನುವಂತೆ ಆಕೆ ಮಾತನಾಡಿದಳು. ಅವರಿವರ ಮಾತಿಗೆ ಕಟ್ಟುಬಿದ್ದು ತಾನು ಸಾಯುತ್ತಿಲ್ಲವೆಂದೂ, ತನ್ನ ಆತ್ಮ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಹಾಗೆ ಮಾಡುತ್ತಿರುವೆನೆಂದೂ ಆಕೆ ತಿಳಿಸಿದಳು. ಇಂಥ ವೇಳೆ ಬಲತ್ಕಾರ ಮಾಡುವುದುಂಟೇ ಎಂದು ಅಲ್ಲಿದ್ದವರನ್ನು ಕೇಳಿದೆ. ಅವರು ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡುವುದಿಲ್ಲ, ಎಲ್ಲೋ ಕೆಲವು ವೇಳೆ ದೊಡ್ಡ ಮನೆತನದ ಕಿರಿಯ ವಯಸ್ಸಿನ ಹೆಂಡತಿ ಸತಿಯಾಗಲು ಒಪ್ಪದಿದ್ದು, ಆಕೆ ಮತ್ತೆ ಮದುವೆಯಾಗಿ ಕುಲಕ್ಕೆ ಕಳಂಕ ತರದಿರಲೆಂದು ಆಕೆಯನ್ನು ಬಲಾತ್ಕಾರ ಮಾಡುವುದುಂಟೆಂದು ಹೇಳಿದರು. ಇದು ನಿಜವಾಗಿಯೂ ಬಹಳ ಕ್ರೂರವಾದ ಆಚರಣೆ ಎನಿಸಿತು, ನನಗೆ. ಆದರೆ ಗಿಯಕಮ್ಮ ತನ್ನ ಸಂತೋಷದಿಂದ ಬಲಿದಾನ

ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳುತ್ತಿದ್ದೇನೆಂದೂ, ಅದರಿಂದ ತನಗೂ ತನ್ನ ಮನೆತನಕ್ಕೂ ಕೀರ್ತಿ ಬರುವುದೆಂದೂ ಹೇಳಿದಳು.

"ಆಭರಣಗಳಿಂದಲೂ, ಹೂವುಗಳಿಂದಲೂ ಏಕೆ ಅಲಂಕಾರ ಮಾಡಿಕೊಂಡಿರುವೆ" ಎಂದಾಕೆಯನ್ನು ಕೇಳಿದೆ.

ಅದಕ್ಕೆ ಆಕೆ 'ಮಾಸ್ತಿ'ಯನ್ನು ಮೆಚ್ಚಿಸುವುದಕ್ಕಾಗಿ ಹಾಗೆ ಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬೇಕೆಂದು ಹೇಳಿದಳು. ಸತಿಯಾಗುವ ಹೆಂಗಸನ್ನು 'ಮಾಸ್ತಿ' ಎಂದು ಕರೆಯುತ್ತಾರೆ. ಮಹಾಸತಿಯಾಗುವುದು ಬಹು ಸಂತೋಷದ ವಿಚಾರ, ಹೀಗಿರುವಾಗ ಉಟ್ಟು ತೊಟ್ಟು ಆನಂದ ಪಡುವುದು ಸರಿ ಎಂದಳು ಆಕೆ. ಸತಿಯಾಗದ ಹೆಂಗಸರು ತಲೆ ಬೋಳಿಸಿಕೊಂಡು ಸಾಯುವವರೆಗೆ ವ್ಯಸನದಲ್ಲಿ ಕಾಲ ತಳ್ಳಬೇಕು.

ತನ್ನನ್ನು ಕಾಣಲು ಬಂದದ್ದು ಆಕೆಗೆ ಬಹಳ ಗೌರವ ಮಾಡಿದಂತೆ ಎಂದು ಗಿಯಕಮ್ಮ ನನ್ನನ್ನು ಹೊಗಳಿದಳು. ತನ್ನ ಕೀರ್ತಿ ದೂರ ದೇಶಕ್ಕೂ ಮುಟ್ಟುವುದೆಂದು ಕೇಳಿ ಆಕೆ ಹಿಗ್ಗಿದಳು. ತಾನು ಚಿತೆಯನ್ನೇರುವ ಮುನ್ನ ಆಕೆ ನನ್ನ ಬಿಡಾರಕ್ಕೆ ಬಂದು, ಇಲ್ಲಿಯ ಪದ್ಧತಿಯಂತೆ ಚಿತೆಗೆ ಬೇಕಾದ ಸೌದೆ ಕೊಳ್ಳಲು ನನ್ನಿಂದ ಭಿಕ್ಷೆ ಬೇಡುವುದಾಗಿಯೂ, ಅದನ್ನು ಕೊಡುವ ಕೃಪೆ ಮಾಡಬೇಕಾಗಿಯೂ ಹೇಳಿದಳು, ಹಾಗೆ ಮಾಡಿದರೆ ನನಗೆ ತುಂಬಾ ಗೌರವ ಮಾಡಿದಂತಾಗುವುದೆಂದೂ ಸಂತೋಷವಾಗಿ ಏನಾದರೂ ಕೊಡುವೆನೆಂದು ನಾನು ಹೇಳಿದೆ ಆಕೆ ಸಾಯುವುದು ನನಗೆ ಸುತರಾಂ ಇಷ್ಟವಿರಲಿಲ್ಲ. ಸಾಧ್ಯವಿದ್ದರೆ ಅದನ್ನು ತಪ್ಪಿಸುತ್ತಿದ್ದೆ. ಆದರೆ ಅದು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲದ್ದರಿಂದ ಬೇರೆ ರೀತಿಯಲ್ಲಿ ಆಕೆಯ ಮನಸ್ಸಂತೋಷಪಡಿಸಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದೆ. ಆಕೆಯ ಹೆಸರು ಈ ಪ್ರಪಂಚದಲ್ಲಿ ಚಿರಸ್ಥಾಯಿಯಾಗಿರುವಂತೆ ನನ್ನ ಲೇಖನಿಯಿಂದ ಶಕ್ತಿ ಮೀರಿ ಚಿತ್ರಿಸುವೆನೆಂದು ಆಕೆಗೆ ಭರವಸೆ ನೀಡಿದೆ.

ಈರೀತಿ ಆಕೆಯಿಂದ ಬೀಳ್ಕೊಂಡು ದುಗುಡ ಮನಸ್ಸಿನಿಂದ ಮನೆಗೆ ಬಂದೆ. ಸಾಯಲು ನಿರ್ಧರಿಸಿದ್ದ ಆಕೆಗಿಂತ ನನಗೇ ಬಹಳ ದುಃಖವಾಗಿತ್ತು. ಸ್ತ್ರೀಯರ ಬಗ್ಗೆ ಇಷ್ಟು ನಿರ್ದಯವಾದ ಈ ಪದ್ಧತಿಯನ್ನು ಮನಸ್ಸಿನಲ್ಲಿಯೇ ಶಪಿಸಿದೆ. ಗಿಯಕಮ್ಮನಿಗೆ ಮೂವತ್ತು ವರ್ಷ ವಯಸ್ಸು. ಹೆಚ್ಚು ಕಡಮೆ ಕಪ್ಪುಬಣ್ಣದ, ಎತ್ತರದ ನಿಲುವಿನ, ಸರ್ವಾಂಗ ಸುಂದರಳಾದ ಆ ಹೆಣ್ಣಿಗೆ ಇದೋ ನನ್ನ ಕಾವ್ಯ ರೂಪದ ಗೌರವ ಕಾಣಿಕೆ.*

ಇಟಲಿಯ ತ್ರಿಯೇಸ್ತೆ ಭಾಂಡಾಗಾರದಲ್ಲಿನ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು

ಪ್ರಿಯತ್ರೋ ಡೆಲ್ಲವಲ್ಲೆ, ಮಾನ್ಯೆ (auto biography), ಗಿಯಕ್ಕಮನನ್ನು ಕುರಿತು ಪ್ರಿಯತ್ರೋವಿನ ಕವಿತೆ (Sonnet), ಇಕ್ಕೇರಿ ಅಘೋರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ನಕ್ಷೆ ಹಾಗೂ ವಿವರಣೆಗಳನ್ನೊಳಗೊಂಡ ಮೂಲ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ಇಟಲಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ತ್ರಿಯೇಸ್ತೆ ಪುರಾತತ್ವ ಭಾಂಡಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಸುರಕ್ಷಿತವಾಗಿ ಶೇಖರಿಸಲ್ಪಟ್ಟಿವೆ. ಡಾ. ಆಳ್ವಾರಿಸ್‌ರವರ ಅಭಿಪ್ರಾಯ ಪಟ್ಟಂತೆ ಕರ್ನಾಟಕವಲ್ಲದೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೆಳದಿ ಇತಿಹಾಸಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದ ಮೂಲ ಆಕರಗಳು ಅಪಾರವಾಗಿ ಇಟಲಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿದ್ದು ಇವುಗಳ ಅಧ್ಯಯನ ಹಾಗೂ ಸಂಶೋಧನೆ ಕೈಗೊಳ್ಳುವುದು ಅಗತ್ಯವಾಗಿದೆ. ಡೆಲ್ಲವಲ್ಲೆಯ ಕವನ ಅಘೋರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯದ ನಕ್ಷೆ ಹಾಗೂ ವಿವರಗಳನ್ನು ಈಗ ಇಟಲಿಯಲ್ಲಿ ಗಣಿತ ಶಾಸ್ತ್ರದಲ್ಲಿ ಸಂಶೋಧನೆ ಕೈಗೊಂಡಿರುವ ಸಂಶೋಧಕ ಡಾ. ಅರವಿಂದ್ ಶ್ರಮವಹಿಸಿ ಇವುಗಳನ್ನು ನನಗೆ ದೊರಕಿಸಿಕೊಟ್ಟಿರುವುದಕ್ಕೆ ಅತ್ಯಂತ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಸಲ್ಲಿಸುವೆನು. ಡೆಲ್ಲವಲ್ಲೆ ಗಿಯಕ್ಕಮ+ನನ್ನು ಕುರಿತು ರಚಿಸಿದ ಕವಿತೆ (Sonet) ಕೈಬರಹದಲ್ಲಿದ್ದು ಅವುಗಳ ಜೆರಾಕ್ಸ್ ಪ್ರತಿ ಅನುಬಂಧದಲ್ಲಿ ನೀಡಲಾಗಿದೆ.

ಪಿಯತ್ರೋ ಡೆಲ್ಲವಲ್ಲೆಯ ಕುರಿತು ಇಟಲಿಯ ತ್ರಿಯೇಸ್ತೆ ಪುರಾತತ್ವ ಭಾಂಡಾಗಾರದಲ್ಲಿ ಈ ಕೆಳಕಂಡಂತೆ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಗಳು ಕಂಡುಬಂದಿವೆ.

---

* ಈ ಕಾವ್ಯವೇ ನನಗೆ ಇಟಲಿಯ ತ್ರಿಯೇಸ್ತೆ ಪುರಾತತ್ವ ಭಂಡಾರದಲ್ಲಿ ಲಭಿಸಿದ್ದು. ಅನುಬಂಧ ನೋಡಿರಿ.
* ಇದು 'ಜಾನಕಮ್ಮ' ಅಥವ 'ಗಿರಿಜಮ್ಮ' ಇರಬಹುದೇ ?

1) *Tavlao* I Pietro Dalla Valle (Autograph) Ritratto di pietro Della Valle (da F Ranalli, vite di nomini illustri romain Firenze 1838)

2) *Tavola* XXI Ritratto di sitti maant (da G. Rocchi-Funerals della signora sitti maani Gioerida Della Valle, Roma 1627)

3) *Tavola* XXXI, XXXII Description of Ikkeri, Capital of Keladi.

4) *Tavola* XXII Sonetti Della "Corona Gloeridla" (autografi Bibl vaticana cod, Ottob lat 3384)

5) *Tavola* VI Pagina autograta di P. D. V. Con plantina di untemplo Indiano (Bibl Vaticana cod Ottob lat 3382)

ತವೋಲ XXII ರಲ್ಲಿ ಕಂಡು ಬಂದಂತೆ ಪಿಯ ತ್ರೋವಿನ ಸ್ವಹಸ್ತಾಕ್ಷರ ಕವಿತೆಯು ೭ ರಿಂದ ೧೨ ರವರೆಗೆ ಇದ್ದುದು ಕಂಡು ಬರುತ್ತದೆ. ಇದು ಜೆರಾಕ್ಸ್ ಪ್ರತಿಯಾಗಿರುವುದರಿಂದ ಹಾಗೂ ಇಟಲಿ ಭಾಷೆಯಲ್ಲಿ ರುವುದರಿಂದ ಓದುವುದು ಹಾಗೂ ಅರ್ಥೈಸುವುದು ಕಠಿಣವಾಗಿದೆ.

ತವೋಲ XI ರಲ್ಲಿರುವ ಹಸ್ತಪ್ರತಿಯಲ್ಲಿ ಡೆಲ್ಲ ವಲ್ಲೆಯು ಕಣ್ಣಾರೆ ನೋಡಿ ಸಿದ್ಧಪಡಿಸಿದ ಇಕ್ಕೇರಿ ಅಘೋರೇಶ್ವರ ದೇವಾಲಯ ನಕ್ಷೆಯು ಗಮನಾರ್ಹ ವಾದುದು. ಈತನು ನಿರೂಪಿಸಿದ ಇಕ್ಕೇರಿ ದೇವಾಲಯದ ಮುಂಭಾಗದಲ್ಲಿರುವ ಉಭಯ ಪಾರ್ಶ್ವದ ಪ್ರಾಕಾರಗಳು, ನವರಂಗ, ಗರ್ಭಗೃಹ, ಸುಖನಾಸಿಯ ಹೋಲಿಕೆ ಗಳನ್ನು ವಸ್ತುನಿಷ್ಟವಾಗಿ ಈಗಲೂ ಇಕ್ಕೇರಿ ಯಲ್ಲಿ ಸೂಕ್ಷ್ಮವಾಗಿ ಕಂಡು ಕೊಳ್ಳಬಹುದಾಗಿದೆ.

ಉಪಸಂಹಾರ

ದಕ್ಷಿಣ ಭಾರತದ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಕೆಳದಿ ಇತಿಹಾಸದ ಮೂಲ ಆಕರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು ವಿದೇಶದ ಪುರಾತತ್ವ ಭಾಂಡಾಗಾರದಲ್ಲಿ ವಿಪುಲವಾಗಿವೆ. ಇವು ಗಳನ್ನು ಘನೀಕೃತ ಚರಿತ್ರೆಗೆ ಬಳಸಿಕೊಳ್ಳದಿದ್ದಲ್ಲಿ ಅಪೂರ್ಣವೆಂದೇ ಹೇಳಬಹುದು. ಈ ಕುರಿತು ತಜ್ಞ ಸಂಶೋಧಕರು ಗಮನ ಹರಿಸಿ ಕೊನೆಯ ಪಕ್ಷ ಸೂಚೀ (Calalogue) ಸಿದ್ಧಪಡಿಸುವುದು ಆವಶ್ಯಕ. ಈ ದಿಶೆಯಲ್ಲಿ ಇಟಲಿಯ ತ್ರಿಯೇಸ್ತೇ ಹಾಗೂ ಇತರ ಗ್ರಂಥ ಭಂಡಾರಗಳಲ್ಲಿ ಲಭಿಸುವ ಕರ್ನಾಟಕ ಹಾಗೂ ಕೆಳದಿ ಇತಿಹಾಸದ ಆಕರ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳ ಅಧ್ಯಯನಾದಿ ಸಮೀಕ್ಷೆ ಕೈಗೊಂಡು ಮುಂದಿನ ಪೀಳಿಗೆಗೆ ಹಾಗೂ ಘನೀಕೃತ ಇತಿಹಾಸ ರಚನೆಗೆ ಮಾರ್ಗ ಸೂಚಿಯಾಗುವಂತೆ ಲಭಿಸಲು ಸರಕಾರ, ಕೆಳದಿ ಸಂಶೋಧನಾಲಯ ಮತ್ತು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾಲಯಗಳು ಯೋಜನೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸಿ ಇನ್ನಾದರೂ ತಡಮಾಡದೇ ಕಾರ್ಯಪ್ರವೃತ್ತರಾಗು ವುದು ಸೂಕ್ತವೆಂದು ಒತ್ತಿ ಹೇಳಬೇಕಾಗಿಲ್ಲವಷ್ಟೆ ?

(ಈ ಲೇಖನ ಸಿದ್ಧ ಪಡಿಸಲು ನೆರವಾದ ಡಾ॥ ಅರವಿಂದ, ಡಾ ವೆಂಕಟೇಶ್ ಶ್ರೀ ಕಲ್ಲಾಪುರ್ ಮತ್ತು ಮೈಸೂರಿನ ಉದಯ ಕುಮಾರ್, ರಾಘವೇಂದ್ರರಾವ್ ಅವರಿಗೆ ಕೃತಜ್ಞತೆ ಸಲ್ಲುತ್ತದೆ)